

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

บริเวณพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อยู่ในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร เป็นพื้นที่รอยต่อ 3 จังหวัด คือ จังหวัดมุกดาหาร กาฬสินธุ์ และจังหวัดสกลนคร ภูมิประเทศทั่วไปเป็นป่าเขา ต้นน้ำลำธาร มีความอุดมสมบูรณ์สูงจึงมีราษฎรจับจองเพื่อแผ้วถางป่า เป็นพื้นที่ทำมาหากิน แต่จากการใช้ทรัพยากรที่ดินที่ไม่ถูกต้องตามหลักวิชาการ ทำให้สภาพของ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ และการตัดไม้ทำลายป่า ทำให้เกิดผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมในภาพ กว้าง หากปล่อยให้สถานการณ์เป็นไปเช่นเดิม จะทำให้ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย มีผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ในอนาคต และส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติในที่สุด ซึ่งเป็นสิ่งที่ไม่พึงปรารถนาของทุกคน โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน เนื้อที่ประมาณ 102,000 ไร่ โดยมีคณะกรรมการบริหาร โครงการฯ ออกเป็นเขตเพื่อให้สอดคล้องกับ โครงการพื้นฐานที่สามารถ เอื้ออำนวยต่อการพัฒนารูปแบบต่าง ๆ ที่เหมาะสม จำนวน 4 เขต ดังนี้ เขตที่ 1 เขตพัฒนาอาชีพ เสริม ได้แก่พื้นที่ บ้านคำผักกูด, บ้านसारแก้ว และบ้านนาโคกสูง เขตที่ 2 เขตการพัฒนาการเกษตร ได้แก่พื้นที่ บ้านปากช่อง, บ้านหินกอง และบ้านสุขสวัสดิ์ เขตที่ 3 เขตการพัฒนาการเกษตร ได้แก่ พื้นที่ บ้านแก่งนาง หมู่ที่ 7,13, บ้านसानแก้ว และบ้านบางทรายทอง เขตที่ 4 เขตอนุรักษ์และฟื้นฟู สภาพป่า ได้แก่พื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน และส่วนที่อยู่นอกเขตพัฒนา เขต1- 3

สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (สำนักงาน กปร.) โดยความร่วมมือกับจังหวัดมุกดาหาร โดยส่วนราชการที่เกี่ยวข้องได้ประสาน การปฏิบัติในการดำเนินงานสนองพระราชดำริ เพื่อพัฒนาให้ราษฎรในพื้นที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น สมกับที่พระองค์ท่านทรงมีความห่วงใย ได้ประสานขอสนับสนุน ไปยังผู้บัญชาการตำรวจตระเวน ชายแดน เพื่อสนับสนุนโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจาก พระราชดำริและต่อมมาคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการฯ (กปร.) จึงได้ มอบหมายให้ กองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ 3 ประการ ดังนี้ 1) เป็นศูนย์ประสานงานในการดำเนินการประสาน การปฏิบัติระหว่างประชาชนกับส่วนราชการส่วนราชการด้วยกันเอง 2) การเตรียมความพร้อม ให้กับประชาชนเพื่อการพัฒนาในด้านต่าง ๆ และ 3) การป้องกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและฟื้นฟูอีกครั้งหนึ่ง

จากผลการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร นับตั้งแต่พระองค์ท่านทรงมีพระราชดำริให้เปิดโครงการฯ จวบจนปัจจุบัน ได้ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ราษฎรในเขตพื้นที่โครงการฯ ซึ่งในภาพรวมราษฎรมีความเข้มแข็ง ทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการรวมกลุ่มเป็นสหกรณ์ ราษฎรสามารถรวบรวมผลผลิตไปขายในท้องถิ่นอื่น ๆ ได้ เป็นการลดต้นทุนการขนส่ง และลดการถูกเอาเปรียบจากภายนอก ตลอดจนรู้จักการตลาดเพื่อผลิตพืชผลที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ได้รู้จักการระดมทุนเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และรู้จักอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งน้ำลำธารให้กลับมาอุดมสมบูรณ์ดังเดิม(เอกสารบรรยายสรุปความเป็นมาของโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร, 2553 : 2-7)

จากสภาพความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งการมีส่วนร่วม และแนวทางพัฒนาของประชาชน ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญและถือเป็นหลักสากลที่อารยประเทศให้ความสำคัญ และเป็นประเด็นหลักที่สังคมไทยให้ความสนใจเพื่อพัฒนาทางด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านการเมืองการปกครอง การพัฒนาสังคมชุมชนและความเป็นอยู่ของพี่น้องประชาชน เป็นต้น เพื่อให้ประเทศชาติเกิดการพัฒนาและเจริญรุ่งเรืองต่อไป โดยเน้นเข้าสู่ระบอบประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม ตามหลักธรรมาภิบาลที่ภาครัฐได้เปิดโอกาสให้ประชาชนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ได้รับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตัดสินใจ และร่วมรับประโยชน์ เพื่อสร้างความโปร่งใสและเพิ่มคุณภาพในการตัดสินใจของภาครัฐให้ดียิ่งขึ้นและเป็นที่ยอมรับและมีความพึงพอใจต่อการดำเนินงานร่วมกันของทุกฝ่าย ในการบริหารราชการ การบริหารงาน โครงการเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 ได้กำหนดแนวนโยบายพื้นฐาน แห่งรัฐ ส่วนที่ 8 แนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มาตรา 85 รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดังต่อไปนี้ 1) กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินให้ครอบคลุมทั่วประเทศ โดยให้คำนึงถึงความสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ทั้งผืนดิน ผืนน้ำ วิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นและการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ และกำหนดมาตรฐานการใช้ที่ดินอย่างยั่งยืน โดยต้องให้ประชาชนในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบจากหลักเกณฑ์การใช้ที่ดินนั้นมีส่วนร่วมในการตัดสินใจด้วย 2) กระจายการถือครองที่ดินอย่างเป็นธรรมและดำเนินการให้เกษตรกรมีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมอย่างทั่วถึง โดยการปฏิรูปที่ดินหรือวิธีอื่น รวมทั้งจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรมีน้ำใช้อย่างพอเพียงและเหมาะสมแก่การเกษตร 3) จัดให้มีการวางผังเมือง พัฒนา และดำเนินการตามผังเมืองอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อประโยชน์ในการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืน

4) จัดให้มีแผนการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและทรัพยากรธรรมชาติอื่นอย่างเป็นระบบและเกิดประโยชน์ต่อส่วนรวม ทั้งต้องให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล และ 5) ส่งเสริม บำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน โดยประชาชน ชุมชนท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการดำเนินงาน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550 : 27) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ยุทธศาสตร์การพัฒนามนุษย์ ความหลากหลายทางชีวภาพและความมั่นคงของฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้ใช้หลักการของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง จะประกอบด้วย 3 แนวทาง ได้แก่ การรักษาฐานทรัพยากรและความสมดุลของระบบนิเวศ เพื่อรักษาสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์ การสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและการพัฒนาที่ยั่งยืน และการพัฒนาคุณค่าความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อวางพื้นฐานสำหรับการปรับเปลี่ยน โครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การพัฒนามนุษย์ ความหลากหลายทางชีวภาพในระยะยาว ซึ่งการดำเนินการตามแนวทางดังกล่าวจะช่วยรักษาความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติเพื่อสนับสนุนการดำรงชีพพื้นฐานอย่างทั่วถึง ควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดระบบนิเวศที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิต และความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ ตลอดจนสร้างสรรค์คุณค่าของฐานทรัพยากรความหลากหลายทางชีวภาพ เป็นการใช้โอกาสจากบริบทการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นและเป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับพื้นฐานของประเทศ เชื่อมโยงวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่นกับองค์ความรู้และนวัตกรรมใหม่ ทั้งนี้ จะทำให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงคุณค่าของฐานทรัพยากร ที่ต้องหวงแหนรักษา ไว้ตลอดไป ทำให้เกิดการบูรณาการเชื่อมโยงการเสริมสร้างทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม และทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประโยชน์กับสังคมทุกระดับ และสร้างสมดุลของการพัฒนา ที่นำไปสู่สังคมที่มีความสุขได้อย่างยั่งยืน (แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10, 2550-2554 : 101)

พระราชบัญญัติการบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545 และพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์ และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546 ตามหลักธรรมาภิบาล โดยยึดหลักคุณธรรม หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า อันทำให้เกิดความสุจริต โปร่งใส และได้เปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามี ส่วนร่วมในฐานะเป็นผู้ที่ได้รับผลประโยชน์โดยตรง

ตามโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร นับตั้งแต่พระองค์ท่านทรงมีพระราชดำริ ให้เปิด โครงการฯ การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำ ห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอคงหลวง จังหวัด

มุกดาหาร มีประชากรอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทางเกษตรกรรม มีระดับการศึกษาน้อย จึงทำให้มีปัญหาในด้านต่าง ๆ อยู่ไม่น้อย เช่น ด้านพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านพัฒนาป่าไม้ ด้านพัฒนาดิน ด้านพัฒนาอาชีพจึงทำให้ในการดำเนินงานบางครั้งเกิดปัญหาเพราะประชาชนไม่ให้ความร่วมมือเท่าที่ควร ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงาน โครงการ อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะอำนวยความสะดวกในการรับบริการและสร้างแนวทางพัฒนาการดำเนินงาน โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตูมอำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหารแก่ประชาชนในท้องถิ่นให้ได้มากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงาน โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำ ห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงาน โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำแนกประชาชนตามระดับการศึกษา เพศและอาชีพ
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะแนวทางการดำเนินงาน โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

สมมติฐานการวิจัย

- 1.ความคิดเห็นของประชาชนต่อการดำเนินงาน โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร อยู่ในระดับมาก
2. ประชาชนที่มี เพศ อาชีพและระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานตาม โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร แตกต่างกัน

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลกกตูม ที่อยู่ในโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

จำนวน 8,719 คน (สำนักงานทะเบียน กรมการปกครอง อำเภอคลองหลวง, 2553: 1-5) จำแนกตามระดับการศึกษา เพศและอาชีพ ได้ดังนี้

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอคลองหลวง จังหวัดมุกดาหาร ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปิดตารางเครชีและมอร์แกน (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 43) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 367 คน

2. พื้นที่การวิจัย

ได้แก่พื้นที่ตำบลกกตูม ที่อยู่ในโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอคลองหลวง จังหวัดมุกดาหาร

3. ระยะเวลาในการวิจัย จะดำเนินการวิจัย เดือน กรกฎาคม – ตุลาคม 2556

4. เนื้อหาการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยใช้โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอคลองหลวง จังหวัดมุกดาหาร 9 ด้าน คือ ด้านพัฒนาแหล่งน้ำ ด้านพัฒนาป่าไม้ ด้านพัฒนาดิน ด้านพัฒนาอาชีพ ด้านปศุสัตว์ ด้านการประมง ด้านการอาชีพเสริมด้าน โครงสร้างพื้นฐานและด้านการติดตามผลการดำเนินงานและอื่น ๆ (เอกสารการดำเนินงาน โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร, 2553 : 7 - 9)

5. ขอบเขตด้านตัวแปร

5.1. ตัวแปรต้น ได้แก่

5.1.1 ระดับการศึกษา จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ ประถมศึกษาและสูงกว่า
ประถมศึกษา

5.1.2 เพศ จำแนกเป็น ชาย และหญิง

5.1.3 อาชีพ จำแนกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ เกษตรกรรม ค้าขาย รับจ้างทั่วไป
และอื่น ๆ

5.2 ตัวแปรตาม คือ การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำรินในพื้นที่ ตำบลกกตูม อำเภอคลองหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำนวน 9 ด้าน (การดำเนินงานโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ จังหวัดมุกดาหาร, 2553 : 15-26) คือ

- 5.2.1 ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ
- 5.2.2 ด้านการพัฒนาป่าไม้ และฟื้นฟูสภาพป่า
- 5.2.3 ด้านการพัฒนาที่ดิน
- 5.2.4 ด้านการพัฒนาอาชีพ
- 5.2.5 ด้านปศุสัตว์
- 5.2.6 ด้านการประมง
- 5.2.7 ด้านการอาชีพเสริม
- 5.2.8 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน
- 5.2.9 ด้านการติดตามผลการดำเนินงานและอื่น ๆ

6. ขอบเขตด้านระยะเวลาที่ทำการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการจัดทำเครื่องมือวิจัย ตรวจสอบเครื่องมือ ทดลองใช้ เครื่องมือ จัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล สรุปอภิปรายผล ดำเนินการตามขั้นตอนการวิจัยให้แล้วเสร็จในช่วงระยะเวลาระหว่าง เดือนมิถุนายน ถึงเดือนกันยายน 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การดำเนินงานโครงการ หมายถึง กระบวนการที่นำสิ่งที่กำหนดไว้ในแผนงาน/โครงการไปดำเนินการให้เกิดประสิทธิผล และประสิทธิภาพสูงสุด ภายใต้กรอบแนวทางปฏิบัติ ตามโครงการ ซึ่งได้แบ่งออกเป็น 9 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านการพัฒนาแหล่งน้ำ หมายถึง การก่อสร้างอ่างเก็บน้ำและระบบส่งน้ำเพื่อช่วยเหลือการเพาะปลูก ตามโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอดงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

1.2 ด้านการพัฒนาป่าไม้ หมายถึง งานป้องกันอนุรักษ์ทรัพยากร ธรรมชาติและฟื้นฟูสภาพป่าเสื่อมโทรม งานเพาะชำกล้าพันธุ์ไม้ต่าง ๆ การสร้างจิตสำนึกของประชา ชนในการอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตาม โครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบน ฯ

1.7 ด้านการพัฒนาที่ดิน หมายถึง การสำรวจวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน การจัดทำแปลงสาธิตการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด การทำ/การใช้ปุ๋ยหมักและปุ๋ยอินทรีย์ การปรับเปลี่ยนนา การไถกลบตอซังข้าว ปลูกหญ้าแฝกเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

1.4 ด้านการพัฒนาอาชีพ หมายถึง การพัฒนาเพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาหาร ครัวเรือน เพื่อลดความเสี่ยงด้านการผลิต อาชีพการเกษตร ได้แก่ การส่งเสริมการปลูกข้าว การส่งเสริม การทำเกษตรผสมผสาน การส่งเสริมปลูกเสาวรส การจัดอบรมลดความเสี่ยง การปศุสัตว์

การประมง และการประกอบอาชีพเสริม เป็นต้น

1.5 ด้านปศุสัตว์ หมายถึง การจัดตั้งศูนย์พัฒนาปศุสัตว์ประจำตำบลกลุ่ม โดยให้บริการผสมเทียมโค-กระบือ ฯลฯ ป้องกันสุขภาพและรักษาพยาบาลสัตว์ อบรมการเลี้ยงสัตว์ ครอบคลุมนุ้บ้านในตำบลกลุ่ม อำเภอคงหลวง จัดตั้งศูนย์ผลิตพันธุ์สัตว์เล็กและสัตว์ปีก ผลิตพันธุ์ไก่ เป็ด สุกร ฯลฯ

1.6 ด้านการประมง หมายถึง การจัดตั้งศูนย์ผลิตพันธุ์ปลาประจำหมู่บ้าน จำนวน 1 แห่ง สามารถผลิตพันธุ์ปลาได้ปีละ 2 ล้านตัว เพื่อแจกจ่ายให้แก่ราษฎรนำไปเลี้ยงในแหล่งน้ำของตนและแหล่งน้ำสาธารณะ

1.7 ด้านการอาชีพเสริม หมายถึง การฝึกอบรมและส่งเสริมอาชีพที่เหมาะสมและตรงกับความต้องการของประชาชนโดยแท้จริง สามารถเข้าสู่ทักษะอาชีพและเข้าสู่อาชีพได้

1.8 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง การจัดสรรและกระจายโครงสร้างพื้นฐานที่ดีทั้งไฟฟ้า ประปา ถนน การศึกษา เทคโนโลยีและการสื่อสาร ทำให้ราษฎรสามารถรับทราบข่าวสารวิชาการจากภายนอกเข้ามาพัฒนาหมู่บ้าน ทำให้ราษฎรมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น รู้จักการดูแลตนเองมากขึ้น มีสภาพแวดล้อมชุมชนที่ดี

1.9 ด้านการติดตามผลการดำเนินงานและอื่น ๆ หมายถึง การออกตรวจติดตามผลการดำเนินงาน พร้อมทั้งปัญหาอุปสรรค ในการดำเนินงานในพื้นที่เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะจังหวัดมุกดาหาร โดยผู้ว่าราชการจังหวัด ได้มอบหมายให้คณะทำงานติดตามผลการดำเนินงานฯ (รอง ผวจ. เป็นหัวหน้าคณะทำงาน) ออกไปร่วมประชุมติดตามความก้าวหน้าของโครงการฯ ร่วมกับราษฎรในเขตพื้นที่โครงการ เป็นประจำทุกเดือน เพื่อรับทราบปัญหาอุปสรรคและพิจารณาร่วมกันแก้ไขปัญหาในเบื้องต้นได้

2. โครงการ หมายถึง กิจกรรมหรือแผนที่เป็นหน่วยอิสระหนึ่งที่สามารถทำการวิเคราะห์วางแผน และนำไปปฏิบัติพร้อมทั้งมีลักษณะแจ้งชัดถึงจุดเริ่มต้นและจุดสิ้นสุด โดยแผนสำหรับกิจกรรมต่าง ๆ ต้องระบุวัตถุประสงค์ตามระยะเวลาที่กำหนด

3. โครงการพัฒนาตามแนวพระราชดำริ หมายถึง โครงการที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงให้แนวทางและพระดำรัสในการดำเนินงานตามโครงการพัฒนา

4. ศูนย์ประสานงาน หมายถึง องค์กรหรือหน่วยงานที่มีหน้าที่ประสานการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกลุ่ม อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

5. อาชีพ หมายถึง การทำกิจกรรมของประชาชนที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต โดยมีรายได้และค่าตอบแทน ได้แก่ อาชีพเกษตรกรรม ค้าขายและรับจ้างทั่วไป

ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย

1. ได้ทราบข้อเปรียบเทียบแนวทางการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาพื้นที่
ลุ่มน้ำห้วยบางทรายตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร จำแนกตาม
ระดับการศึกษา เพศและอาชีพ

2. ได้รับทราบแนวทางการดำเนินงานตามโครงการพัฒนาพื้นที่ลุ่มน้ำห้วยบางทราย
ตอนบนในพื้นที่ตำบลกกตูม อำเภอคงหลวง จังหวัดมุกดาหาร

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY